

ΘΕΑΤΡΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΩΝ ΗΘΟΠΟΙΩΝ

Τα φαιδρά της σκηνής. Τὸ πάθημα ἐνὸς ἀρχαίου ἠθοποιοῦ καὶ ἡ ὄργη τοῦ Εὐριπίδου. Ὁ «Ἐρνάντης» στὸ θέατρο Μπούκουρα καὶ ὁ πύργος τοῦ Βασιλέως. Τὸ νεοτιμώτατο πάθημα ἐνὸς Γαλλικοῦ θιάσου. Οἱ «Ἀντονὺ» τοῦ Αλεξ. Δουμᾶ(πατρός).

Ἡ ἱστορία τοῦ παγκοσμίου θεάτροι εἶνε γεμάτη ἀπὸ ἀνεκδοτὰ σχετικὰ μὲ γλωσσικὰ λάθη τῶν ἠθοποιῶν ἀπὸ σκηνῆς, λάθη ποὺ ἔκαναν τὸ κοινὸν νὰ γελοῖοι μὲ τὴν καρδιά του. Ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα μνημονεῖται ἕνας ἠθοποιὸς ὀνομαζόμενος Τίμιελος, ὁ ὁποῖος ἀεὶ μὲ τὴν γλῶσσαν αὐτὴν ἀντὶ νὰ πῇ «γαλήνην ὄρω» ἐπρόφερε «γαλῆν ὄρω». Οἱ θεαταί, ποὺ δὲν ἔβλεπαν καμμίαν γάτα, ἔβαλαν τὰ γέλια καὶ ὁ Εὐριπίδης ἔγεινε ἔξω φρενῶν. «Ἦθελε νὰ δείξη τὸν ἀπρόσεχτον ἠθοποιόν, τὸν ὁποῖον ἐποκλήθρησε.

Ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα, ὡς ἐκ τῆς φύσεώς της, ὑπόκειται ἐπικολώτερα σὲ γλωσσικὰ στροβιλώσεις, καὶ ἀναφέρονται διάφορα ἀστεία ἀνεκδοτὰ τοῦ Γαλλικοῦ θεάτρον, π.χ. ἕνας ἠθοποιὸς τὴν φράσιν «Arrête, lâche! arrête!» (δηλαδὴ, «Στάσου ἀνδρὲρ, στάσου!») ἐπρόφερε «Arrête la charrette!» (δηλαδὴ: «Σταμάτου τὸ καροτσάκι!»).

Υπάρχει ἕνας χαριτωμένος Γαλλικὸς μονόλογος, ὁ ὁποῖος ἔχει ὑπόθεσιν τὸ πάθημα ἐνὸς πρωτοπειροῦ ἠθοποιοῦ τοῦ ὁποῖου δόσκαφος ὁ ῥόλος ο' ἕνα δράμα ἵτο ν' ἀναγγεῖται σὲ μιὰ ὠριμὴν στιγμήν τὴν εἰσοδὸν τοῦ βασιλέως μὲ μιὰ λέξι: Le roi! Ὁ πρωτοπειροῦς ἀφῶν πολλῶν μέρες γυμναζότανε γιὰ νὰ φωνάξῃ μὲ τὸν καταλλιλότερον τρόπο, τὴν τελευταία στιγμήν ζαλιόθηκε ἀπὸ τὴν συγκίνησιν του καὶ ἀντὶ νὰ πῇ: «Le roi!» (Ὁ Βασιλεὺς!), εἶπε «La reine!» («Ἡ Βασίλισσα!»).

Στὰ παλιὰ χρόνια, δευτὸν Ἰταλικὸν μελόδραμα ἔπαιξε στὸ ἱστορικὸν θέατρον Μπούκουρα, μιὰ βραδιά, στὴν παράστασιν τοῦ «Ἐρνάντ», ὁ ἀγγελὸς ποὺ στὴ δεύτερη πρόξι ἀγγέλλει τὴν ἀφίξιν τοῦ Βασιλέως ἔπρεπε νὰ πῇ τούς στίχους αὐτούς:

«Alla porta del castello
Giunto è il re con un drappello!...»

(Ἦτοι: Στὴν πόρτα τοῦ πύργου
Ἔφτασε ὁ Βασιλεὺς μὲ ἕνα ἀπόσπασμα!)

Λοπὸν ὁ ἠθοποιὸς τῆρασε καὶ ἐτραγοῦσθε ἔτσι:

«Alla porta de l drappello
Giunto è il re con un castello!...»

(Ἦτοι: Στὴν πόρτα τοῦ ἀποσπασματός
Ἔφτασε ὁ Βασιλεὺς μ' ἕνα πύργο!)

Νοστιμώτερο ὅμως εἶνε τὸ πάθημα τῆς μεγάλης ἠθοποιοῦ Ντορβάλ. Ἡ περιφημὴ ἰδέη τραγωδίας πρωταγωνιστοῦσε στὸν «Ἀντονὺ» τὸ ρωμανικότατον «ἔκλειον δράμα» τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ ποιεῖς τὸ ὁποῖον στὴν ἐποχὴ του ἔκανε κρότον. Πρὸ πάντων ἐθαυμαζόταν ἡ τελευταία σκηνὴ τοῦ ἔργου, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Ἀντονὺ πρόκειται νὰ πισοθῇ ἐπ' αὐτοφώρῳ μὲσα στὴν κρηβατοκίμαρον τῆς ἐρωμένης του. Γιὰ τὴν ὁσση τὴν τμῆσιν, ὁ Ἀντονὺ τὴν σκοιῶναι μὲ μιὰ πιστολιά, καὶ στὸν ἀντρα τῆς ποὺ φανερώναται: ἡ προστάτ του, λέει μὲ ἀπάθεια:

«Elle me résistait, je l'ai assassiné!» (δηλαδὴ: «Μου ἀντιοστῆκανε, τὴν ἐσκότωσα!»)

Τὸ ῥάγμα τοῦτο ἔπειτα ἀπὸ μιὰ μακριὰ σελὴν παραστάσεων ποὺ ἔκανε μὲ πολὺ ὄθορον σὲ τὸ Παρίσι ἐπαίχτετο σ' ἕνα ἐπαρχιακὸν θέατρο ἀπὸ τὴν κυρία Ντορβάλ μὲ τὸν περιοδεύοντα θίασόν της. Ἡ φήμη τοῦ ἔργου καὶ τὸ ἀριστοτεχνικὸν παίξιμον τῶν ἠθοποιῶν εἶχε προκαλέσει μεγάλη κοσμοσυρροή.

Ἡ παράστασις ἐπῆγε καλὰ, ἀλλ' ἀπὸ λάθος τοῦ ἠθοποιοῦ τοῦ θεάτρον, ἡ ἀβλαία κατέβηκε γρηγορώτερα, δηλαδὴ ἀμέσως μόλις ὁ ἠθοποιὸς ἐκείνος τὴν ἐρωμένην του καὶ ἐπομένως ἡ τελευταία πολλὴν ὥρην δὲν ἔλεγχθη... Ἀλλ' ἴσα-ἴσα ἀπὸ τὴν φροδὴ ἐπερίμενε ν' ἀλουσθῇ τὸ κοινόν, ποὺ εἶχε διαβάσει τὴς μακρῆς περιγραφῆς καὶ κρίσεις τῶν ἐφημερίδων. Οἱ ἠθοποιοὶ δὲν ἐθεώρησαν πολὺ σπουδαία τὴν παραλειψί, καὶ εἶχαν τραβηχθεῖ πᾶσι στὰ καμαρίνια τους γιὰ νὰ γυθθοῦν, ἀλλὰ κίτου στὴν πλατεία καὶ στὰ θεαρεῖα εἶχε ξεσπάσει ἀληθινὴ πανδημιόνη. Ὁρθοὶ οἱ θεαταί ἐφώναζαν, ἀπαικοῦσαν νὰ σηκωθῇ πάλι ἡ ἀβλαία καὶ νὰ ξαναγίνῃ ὡσοστὴ ἡ τελευταία δραματικωτάτη σκηνή!

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ θεάτρον τρέχει ταραγμένος τοὺς ἠθοποιούς καὶ τοὺς παρακαλεῖ νὰ ἱκανοποιήσουν τὸ ἐξαργυριμένον κοινόν. Καὶ ἡ μὲν πρωταγωνίστρια κ. Ντορβάλ, προσθῶνως συγκινηθεῖσα, ἀλλ' ὁ ἠθοποιὸς ποὺ ἴνε τὸν Ἀντονὺ δὲν ἴθελε νὰ βῆ. «Τώρα ἐγὼ γυθθηκα» ἔλεγε. Ὁ Διευθυντὴς τὸν παρακαλοῦσε, τὸν ἰκέτεσε, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε μὲ κανένα τρόπο νὰ τὸν καταβῆρσῃ. Στὸ μεταξὺ ὅμως ἡ ἀβλαία εἶχε σηκωθεῖ, οἱ ἠθοποιοὶ εἶχαν πάρει τὴς θέσεις τους στὴ σκηνή καὶ ἡ Ντορβάλ, σὴν σκοιωμένη, ἔμενε ξαπλωμένη σὲ πλάτωμα καὶ ἀκίνητη...

Ἀλλ' ὁ Ἀντονὺ δὲν φαινότανε: καὶ οἱ θεαταί οἱ ὁποῖοι γιὰ μιὰ στιγμήν εἶχαν καταπραυνθεῖ, ἀρχισαν πάλι νὰ θορυβοῦν. Τότε συνέβη καὶ θαυμάσιο, ποὺ δὲν θὰ τὸν ἐπερίμενε κανεὶς.

Ἡ πεθαμένη Ντορβάλ σηκώνεται ἀπὸ τὴ θέσιν της, προχωρεῖ στὸ προσκήνιον καὶ ἀποτεινομένη στὸ κοινόν λέγει:

ΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΞΥΛΟΥ

Κατὰ τὸν Richepin

Μέσα στὸ τζάκι τὸ λαμπρὸ τρέζει, ἡ φωτιά μουκρίζει καὶ μὲ φωνὴ μονότονη τὸ ξύλον μουρμουρίζει. Λέει ὅτι γεννήθηκε γιὰ νὰν μὲς στοὺς ἀγέρα, νὰ τρέφεται μόνο μὲ γῆ, νὰ ξεδιπλᾷ μ' αἰθέρα. Λέει εἶν' ὁ ἀνθρώπος σκληρὸς μ' ἐνοτικὰ σκοτεινά, μ' ἄπονες τρεκουριές βαρεῖς νὰ τὸ χτυπᾷ, καὶ νὰ τὸ σκοίζει. Γιατὶ τὸ θεοδὸν ἔχει καὶ αὐτὸ καρδιά... Μέσα στὸ τζάκι τὸ λαμπρὸ θορυβοῦνε τὰ κλαδιά...

Ὁ ξύλο, εἶσαι ἀστόχαστος καὶ στὰ χαμένα κλαῖς!.. Ἀνέβα!.. ἀνέβαινε γοργὰ σὲ σφαίρες φωτεινῆς ἀνέβα, φύγε, σβῆσε, εὐθύς, νὰν ἀδυνατιομένο τὸ ὑστερὸν καπνάκι σου πετᾷ στὸ μυρομένο ἀγέρα, λυώνει, σβῆνεται, χάινεις τὴν ὑπαρξή σου σ' αὐτό, ποῖος θ' ἀναγγώριζε τὴν πρώτην τὴ μορφή σου; Καὶ σὺ ποὺ ἀποξήταγες τὸ φῶς καὶ τὸν ἀγέρα ὡ γέρο-ξύλο, γίνεσαι κομμάτι τοῦ αἰθέρα!..

(Ἀπὸ τὸ Γαλλικόν)

ΟΙ ΒΡΑΔΥΝΕΣ ΚΑΜΠΑΝΕΣ

Τοῦ Thomas Moore

Οἱ βραδυνὲς καμπάνες!.. οἱ βραδυνὲς καμπάνες!.. Ἡ μουσικὴ τους πόσους γλυκοὺς μου λείει στίχους τῆς νύκτος, τῆς ἀγάπης, γιὰ τίς στιγμῆς τίς πλᾶνες ποὺ γιὰ στερεὴν φροδὴ μου, ἀκούγα αὐτοὺς τοὺς ἤχους

Οἱ ὀλόχαρες οἱ ὄρες σβῆσανε στὸν αἰθέρα, καρδιές ποῦχανε σκέψεις ῥοδόπλετες γλυκεῖς στὸν σκοτεινὸν τὸν τάφο βαθεῖα κοιμοῦνται πέτρα καὶ πᾶσι δὲν σὰς ἀκούνε, καμπάνες; βραδυνὲς!..

Κι' ἐμένα σὴν μὲ θάγουνε στὴν κρῖνα προσινάδα πάλι θε νὰ χτυπάτε γιὰ λύπης, γιὰ χαρῆς, μ' ἄλλοι τραγουδιστάδες θὰ ψέλνουνε στὴν κοιλάδα γιὰ σὰς γλυκεῖες καμπάνες, καμπάνες βραδυνὲς!..

(Ἀπὸ τὸ Ἀγγλικόν)

ΧΙΝΟΠΩΡΟ

Τοῦ Alphonse de Lamartine

Χαίρετε, δάση στοργικά!.. γλυκεῖά μου προσινάδα, φύλλα μου, σὰς ποὺ γέροντε στοὺς θάμνους τοὺς πυκνοῦν καὶ σὰς, αἰθέριες μέρες μου, σβῆνεται ἡ λαμπάδα ὁποι γλυκὰ σὰς φώτιζε, ποῦν γιὰ σὰς ἀνθρώπους!..

Ἄχ, μ' ἕνα βῆμα σιγανὸ πέραω τὸ μονοπάτι γιὰ ὑστερὴν θέλω νὰ ἴδω τὸν ἥλιο τὸν ἀχνὸν ποὺ φωτίζει δλόδειλα μὲ φοβισμένον μᾶτι τοῦ δάσους τὸ σκοτεινίασμα τὸ κρῖνα καὶ πνευθὸ!..

Οἱ μέρες τοῦ χινόπωρον ποὺ ἡ φύση δὴν πεθαίνει ἐμὲ μ' ἀρέσουν πῶ καλὰ. Ἡ δειλασμένη δύση εἶνε τὸ «χαῖρε» φίλου μας, τὸ γέλιο ποὺ ἀποσβαίνει στὰ χεῖλη ποὺ ὁ θάνατος γιὰ πάντα θε νὰ κλείσῃ!..

Ναί, τῆς ζωῆς ὁ δούτιχος τελείωσα τὸ δρόμο κλαῖω γιὰ τὴν ἐλπίδα μου ὅπου εἶχε μαρθεῖ ξαναγυρίζω καὶ κεντῶ μ' ἐπιθυμία καὶ πόνο νὰ βρῶ χαρῆς ποὺ ἀλλοίμων!.. δὲν ἔχω μαρθεῖ.

Κοιλιάδες!.. Ἦλιε, καὶ βουγά, φύση γλυκεῖά, ἕνα δάκρυ σὰς χρωστωῶ, σὴν βρῖσκομαι κοντὰ εἰς τὴ θανά!.. Τ' ἀγέρι εἶχε μυρωδιές καὶ σ' ὄρθαιού τὴν ἀκρὴ ὁ ἥλιος μοιζέει πῶ λαμπρός, σ' αὐτὸν ποὺ θὰ χαθῇ.

Τὴν κοῦπα δὴν ν' ἀδίασα ὅπου εἶχε μέσα ἀντάμα χολὴ καὶ νέκταρ ἡ καρδιά μου αὐτὸ μονάχα θέλει, σ' αὐτὴ ὅπου μ' ἐπότιος ζωῆ καὶ κλάμμα ἴσως νὰ βρῶ στὸ βάθος τῆς καὶ μιὰ σταγόνα μέλι.

Μπορεῖ στὸ τέλος τὴν παλῆ νὰ ἐβροῖσα χαρὰ μου ποὺ νόμιζα πὼς ἔχασα καὶ δὲν θὰ ξαναβρῶ στὸν κόσμο ἴσως μιὰ ψυχὴ ἔνοιωθε τὴ δικιά μου καὶ ἀπαντοῦσε στοργικά στὸ ὑστερὸν παλμὸ!..

Τὸ λούλουδο τὴν ἐνδιά σφορξίει στὸν ἀγέρα, δευτὸν πεθαίνει. Χαίρετε τοῦ αὐτοῦ ἴνε στὴ ζωῆ. Κι' ἐγὼ πεθαίνω στὴ στερεὴν καὶ σκοτεινὴν μου μέρα σκορπῶ γύρω μου γλυκεῖα καὶ ὄρθαια μουσικὴ!..

Μεταφράσεις Λήδας Καρτέλη.

— Κύριοι... Je lui résistais, il m' assassiné!
(Δηλαδὴ «Κύριοι... τοῦ ἀντιοστῆκόμου, μὲ σκότωσε!»)
Ἐπειτα ἔκανε μιὰ βαθεῖα δόσκασι καὶ ἔφραγε!..
Καὶ τὸ κοινόν, ποὺ ἔμεινε εὐχαριστημένον ἀπὸ τὴν παράδοξιν αὐτῆ λθοῖ, ἔχειροκρότησε.